

Ensenhador

1. Ath punt entàs vacances	9
2. Era tropa dera Arca	11
3. Ua tarde divertida	17
4. Eth còdi secret	23
5. Ua vrespada de diuendres profitada	35
6. Vrespada d'aniversari	45
7. Er assaut a çò de Puigsarriera	65
8. En çò de pare e mare	97
9. Eth present de prumèra comunion.....	115
10. Tortugues en libertat.....	129

1. Ath punt entàs vacances

JUSTAMENTS aqueth dia que Ramon ère mès pressat, e qu'ère un shinhau mès inquiriós, donc qu'ac cau díder, sa mair li mestrèc er arròs tan caud que se podie tier entà hèr senhaus de hum. E non badini cap, non.

Un dia auie passat era madeisha causa tamb era sopa: ère tan cauda que humejaue coma ua locomotritz des d'abans, des que gessen enes films der Oèst. Ramon e Pèir, eth sòn frair gran, se guardèren, se heren un arridolet d'aqueri tamb qué se diden tantes causes e, tamb eth tovalhon miei plegat, comencèren de hèr a voludar eth hum dera sièta ath madeish temps que començauen de parlar indian de pellicula:

—Jo non poder minjar, cremar massa —didec Ramon.

—Jo, tanpòc. Ath delà, hum tant espés embugassar mericles —li responec Pèir.

—Ep, Pèir, qu'es indians no'n portauen, de mericles! —hec Ramon, rialhèr.

—Donques en un film n'i auie un que portaue relòtge.

—Tiò, òme! Que m'ac creirè!

Pèir li condèc que, hège dus o tres ostius, auie anat tath cinèma ar aire liure tamb sa pair e que quan se n'encuedèc de qu'a un indian, ath dejós dera franja de listres de pèth dera manja, li campaue un relòtge, hec un crit qu'entenec tota era gent deth torn: «Guarda, papa, pòrte relòtge!». Açò hec a arrir a toti e que sa pair, quan gesserem, li expliquèc qu'ère un film filmat en Almeria, sense pas guaire pressupòst e sense guairi contraròtles.

Aqueth dia, era alegria e es senhaus s'acabèren quan a Ramon li queigüec eth tovalhon ena sièta dera sopa. Eth tovalhon demorèc ben mòg, ei clar, e esquicharrèc tota era taula. Sa mair, qu'enquia alavetz sonque les auie espiat d'arrèruelh, les castiguèc un parelh de dies sense tele.

Aué, Ramon non podie tornar a hèr senhaus de hum, encara qu'er arròs non ère tan perilhós coma era sopa e se'n morie de talents; pr'amor qu'aué non podie riscar-se a que lo castiguèssen: tàs cinc se n'auien d'anar de tira entà çò de Pau, que viuie a tocar dera escòla, a on ja les demorarie era sua mair. I anauen toti quate: Pau Gralhon, Marc Perdices, Mercè Rossinhòu e Ramon Conilh. Coma qu'ère era setmana d'abans des vacances de Setmana Santa, ja non auien ne catequès ni activitats extraescolares, per açò les auien deishat estar-se aué en çò de Pau e diuendres en çò de Ramon. Ère un shinhau nerviós pr'amor qu'aquera vrespada auien era prumèra amassada dera tropa dera Arca e auien de parlar de tantes causes, de planificar tantes activitats, de discutir tantes prepauses!

2. Era tropa dera arca

ERA TROPA DERA ARCA s'auie anat gestant pendent aqueth cors, maugrat qu'eri quate ja se coneishien dera escòla mairau. Ath delà, hègen bères activitats amassa: Marc e Pau, basquet, Ramon e Mercè, atletisme. Ah, e aqueth an toti anauen tath madeish grop de catequès, tamb eth senhor Palheròls.

Tot comencèc per uesafeccions comunes que plan lèu es classes de naturaus deishèren clares: es animaus e era defensa deth mèdi. En tresau, auien de tutora a Remei, qu'enter d'autes matèries les hège naturaus. Mès era vertat ei que Remei ne hège lèu tostemp de naturaus: plan tara ora de tutoria, de pati, de lectura... Ère ua membre activa de Grenepeace, ère soscrita a non sai pas guaires revistes de natura, auie vertadèra passion pes animaus; ua passion que, tot ac cau díder, non les costèc cap guaire de deishar-se encomanar.

Ara les recomanaue un libre, ara les metie un documentau tanplan interessant. Tanben les auie anonciat qu'ua des gessudes deth cors serie entarra sèrra dera Albera, tà ua des resèrves naturaus de tortugues mès importantes de tota era Mediterranèa. E les auie explicat qué hègen en Centre de Reproduccion de Tortugues que i a en aguesta

resèrva: hèr-ne a vier, readaptar-les ath miei natu-
rau quan provien de captivitat...; e les auie passat
un video fòrça interessant d'uns mainatges que
pòrten es sues tortugues tath centre.

Non rebrembauen guaire ben com auie estat era
causa, mès un bèth dia de març, dempús d'auer
vist coma eth corropet de Cris, en pati dera escò-
la, per pòc estronhe ara prumèra cernalha qu'auie
gosat gèsser a préner aqueth solei que ja comen-
çaue a èster tant agradiu, Pau, Ramon e Marc se
trapèren en tot parlar de formar ua tropa que se
dediquèsse a estudiar es animaus, a protegir-les e
a virar-les de tot mau. Lèu s'i ahisquèren e deter-
minèren qu'auien d'auer un nòm:

—Pr'amor qu'ua tropa sense nòm non ei ben ben
ua tropa —deishèc dit Marc.

—Marc a rason —afirmèc Pau—. Jo prepausi que
mos aperem era tropa des Balenes. Son uns ani-
maus fòrti, en perilh d'extincion, toti les conei-
shen...

—Mès pensa que tanben se ten entà insultar. Pen-
sa qué li didien, ath delà de fòca, ara prauba Ma-
tilda —didec Marc.

—Perqué no'n didem era tropa dera Arca? —lo ta-
lhèc Ramon.

—Era tropa de qué? —hec Pau tamb ua mimaròta
ena cara.

—Era tropa dera Arca! Que non rebrembes era is-
tòria de Noè que mos condèc mossur Palheròs?

—Ara qu'ac dides òc, mès...

—Mès qué? Noè siguec eth prumèr en sauvar es bèsties, o non? —l'ajudèc Marc.

Ramon li cluquèc eth uelh, en tot arregraïr-li eth sòn còp de man e i ahigec:

—Encara i a ua auta rason: supòsi que vo'n auetz encuedat que toti auem cognòms d'animaus: Conilh, Perdices e Gralhon. Donc i a un conde que m'a liejut eth mèn pair... —viec un shinhau vermelh tanlèu ac auec dit, mès es auti non se n'encuedèren—, un conde d'un òme que se ditz Pere Calders, qu'explique ua istòria semblanta, d'uns mainatges que formèren ua tropa que se didie era Arca de Noè e sonque ne podien èster aqueri qu'auien eth nòm o eth cognòm d'animau, aumens en començament.

—Nòm d'animau? Cognòm, encara; mès nòm?

Qui pòt auer nòm d'animau? —persutèc Pau.

—Ah, non? Donc i a gent que se ditz Paloma o Leon —didec Ramon.

—Òc, ara qu'ac dides. Mès non enteni com i podec entrar aqueth mossur Pere..., Pere...

—Calders —l'ajudèc Ramon.

—Ben, Calders. A on l'auie eth, eth nòm d'animau? Dilhèu en escut dera familha? —contunhèc Pau, tamb un arrir de victòria.

—Non, farsut, eth no'n prenec part, sonque escriuec eth conde, mès s'auesse volut, i aurie podut

entrar, pr'amor que resulte que de dusau cognòm s'aperaue Rossinhòu! —li deishèc d'anar Ramon lèu lèu en tot hèr-li mimaròtes.

—Reòsca, Rossinhòu! —sautèc Marc—. Se hèm era tropa dera Arca, coma aqueri mainatges deth conde, i poirà entrar Mercè Rossinhòu, e mainades ena tropa...

—Mercè ei plan escarrabilhada —didec Ramon a mieja votz, coma aqueth que non vòu era causa—, hè uns trabalhs de naturaus plan interessants e sa papa ei veterinari.

—Mès... ua mainada... ena tropa... —persutèc Marc, en tot parlar doçaments coma entà cercar un argument que refutèsse es de Ramon.

—Jo tanben pensi coma Marc... —didec Pau. E Ramon ja se vedec perdut, mès lo deishèc contunhar, pr'amor que semblaue que non auie acabat ben ben era frasa—. Mès..., un dia qu'en casa diguí qu'es mainades non servien pas tad arren, que sonque hègen qu'eishordar e non sai qué mès, es mèn pairs me passèren maneta e me dideren que non i auie dret que parlèssa tant des drets des animaues se non èra capable de deféner es des persones, de to-tes es per-so-nes, me repetic era mia mair a plaseret, lèu lèu en tot mercar letra per letra. E d'alavetz estant, hèsqi a tier compde qué digui des mainades, maugrat que non m'agrade jogà'i e m'estimi mès que non me tòque de hèr trabalhs amassa tamb eres.

—Donc me semble qu'a Mercè l'aurièm de hèr dera tropa; s'era vòu, ei clar —didec Ramon en profiter eth còp.

E non se'n parlèc mè. Tara ora de gèsser l'ac anèren a prepausar. Era les didec que s'ac pensarie, e ena vrespada les didec qu'òc, que d'acòrd, que li semblaue fòrça ben açò d'estudiar, protegir e deféner as animaus.

E atau qu'estèc coma neishec era tropa dera Arca.

Pagès editors

Damb eth supòrt deth Conselh Generau d'Aran

**Conselh Generau
d'Aran**

Títol originau en catalan: *Les tortugues de l'àvia*

© deth tèxte: Pere Martí i Bertran, 2001

© dera arrevirada: M. Josè Fernández Anglada, 2024

© des ilustracions: Hereus de Francesc Salvà, 2024

© d'aguesta edicion: Pagès editors, S L, 2024

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida (Espanya)

editorial@pageseditors.cat

www.pageseditors.cat

Prumèra edicion: junh de 2024

ISBN: 978-84-1303-540-6

DL: L 195-2024

Estampat en Arts Gràfiques Bobalà, S L

◀ estampat en **lhèida** ▶

Tota forma de reproduccion, despartiment, comunicacion publica o transformacion d'aguesta òbra sonque pòt èster hèta tamb era autorizacion des sòns titulars, exceptat des excepcions previstes pera lei. Adreçatz-vos tà CEDRO (Centre Espanhòu de Drets Reprografics, www.conlicencia.com) s'auetz de besonh fotocopiar o scanerizar quauque fragment d'aguesta òbra.